

LUTHERSK KIRKETIDENDE

KIRKENS
BIBLIOTEK

INNHOLD

Mens vi venter på Lærenemnda / Kirkens
røst i 1905 / Kunst som kirkelig agenda
– og omvendt / Fra bispedømmerådene
og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Kristi himmelfartsdag – Birger Henrik Fossum
6. søndag etter påske – Sjur Isaksen
Pinsedag – Kurt Hjemdal

Forhåpentligvis er det ennå ikke
for sent for en samtale der vi kan
krype opp av skyttergravene

Mens vi venter på Lærenemnda

Vi har nettopp lagt bak oss en svært turbulent diskusjon rundt utnevningen av ny biskop i Oslo. I denne debatten har spørsmålet om homofilt samliv blitt fokusert i offentligheten på en mer omfattende og intens måte enn noen gang tidligere. Frontene har vært steile og temperaturen høy. Noe godt preludium til

behandlingen av innstillingen fra Lærenemnda har bispetumultene i Oslo ikke vært. Faren er til stede for at vi nå har gravd våre skyttergraver enda dypere slik at Lærenemndas arbeid ikke bringer bevegelse i situasjonen. Denne artikkelen er skrevet i håp om å bidra til at så ikke skjer.

Lærenemndas innstilling kommer for sent. Dette arbeidet burde vært gjort i en langt tidligere fase av Den norske kirkes drøfting av homofilt samliv. Men det forrige Kirkerådet nektet for snaut fem år siden dessverre å overlate saken i all sin bredde til behandling i Lærenemnda. Begrunnelsen var at spørsmålet allerede var «løst» av Kirkemøtet i og med vedtaket av 1997. Her begikk Kirkerådet et feilgrep med bedrøvelige konsekvenser. Vi gikk på denne måten glipp av en mulighet til å gå dypere inn i temafeltet.

Forhåpentligvis er det ennå ikke for sent for en samtale der vi kan krysse opp av skyttergravene, slutte med å kaste utropstegn i hodene på hverandre, og møtes ansikt til ansikt med ærlig vilje til å forstå hverandres synspunkter bedre. Nettopp i den direkte samtalen kan en særegen dynamikk finne sted som åpner for at parolene kan legges bort og nyansene gis rom.

Hva slags innstilling vil Lærenemnda etter planen levere 21. juni? Enstemmig blir den ikke. Men vi må forvente et arbeid som i grundighet langt overgår samtlige tidligere bidrag fra offisielle kirkelige organer. Dette dokumentet vil gi oss en gylden sjanse til å starte samtalen med et nytt og kvalifisert utgangspunkt. I den grad det overhode er mulig, vil vi her få en mulighet til å rykke tilbake til start. Den lyttende og argumenterende samtale, som så lenge har vært fraværende, kan vekkes til nytt liv etter St. Hans.

Vi vil sikkert få en solid drøfting av de mange prinsipielle teologiske spørsmål som er involvert i dette temafeltet. Men det er knyttet spenning til hvorvidt Lærenemnda også vil ta stilling til de helt praktiske spørsmål som står øverst på Den norske kirkes dagsorden: Skal homofilt samlevende kunne vigsles til kirkelig tjeneste, og skal homofile partnerskap kunne bli velsignet? Dersom Lærenemnda går utenom disse konkrete kirkelige utfordringene, har den ikke oppfylt sin reelle bestilling. En rent prinsipiell og generell drøfting som ikke tar tak i de praktisk-kirkelige spørsmålsstillinger, vil av svært mange bli opplevd som en skuffelse.

Denne høsten blir en spennende tid. Lærenemndas innstilling kan både vitalisere og løfte samtalen. Men en slik prosess skjer ikke av seg selv, den må tilrettelegges. Allerede nå i vår bør menigheter, organisasjoner og kirkeakademier legge planer og lete opp gode innledere som kan formidle Lærenemndas drøftelser ut til det lekfolk som vi gjerne titulerer som «myndig». Samtalen må ikke forbli mellom fagfolkene.

Det påstas gjerne at folk flest er lei av den såkalte «homofili-saken». Det kan være riktig hva angår debatten som føres med høyt volum i media. Men mange i menighetene ønsker endelig å få anledning til å kunne gå grundig inn i dette temafeltet for å gjøre seg opp en kvalifisert mening. La oss håpe at Lærenemnda vil hjelpe oss med dette. Flere sjanser får vi neppe med det første.

Allerede nå i vår bør menigheter, organisasjoner og kirkeakademier lete opp gode innledere som kan formidle Lærenemndas drøftelser ut til det lekfolk som vi gjerne titulerer som «myndig»

HALVOR NORDHAUG
Halvor.Nordhaug@mf.no

Kirkens røst i 1905

AV ANDREAS AARFLOT

En undersøkelse av Luthersk Kirketidendes og Norsk Kirkeblads bidrag til belysning av unionskonflikten.

Innledning

Mens kirkens rolle i de nasjonale begivenhetene og grunnlovsarbeidet omkring 1814 var preget av tilfeldige og ofte motstridende innspill fra enkelte biskoper og høyere geistlige embetsmenn, var situasjonen i 1905 egnet til å gi rom for en mer direkte ideologisk opinionsdannende rolle for kirkelige aktører. Gjennom hele 1800-tallet utviklet det norske samfunn seg i retning av et mer åpent statsfellesskap, hvor sosiale, økonomiske og kulturelle impulser utenfra virket sammen med nasjonale strømninger til å bygge opp en politisk selvbevissthet som understreket den norske egenart. Denne utvikling plasserte Norge på Europakartet og ble styrket gjennom en økende internasjonal anerkjennelse av fremstående forfattere og bildende kunstnere, berømte oppdagelsesreisende, skipsredere og personer med politiske kontakter i mange land. I dette tidsrom opplevde også den norske kirke en bevisstgjøring om sin egenart og sin kulturbyggende rolle.

Da unionssaken for alvor kom i kritisk belysning omkring århundreskiftet, fantes det kirkelige opinionsblader som reflekterte velbegrunnede standpunkter til begivenhetenes gang. Den konservative, lavkirkelige fløy hadde alt siden 1863 sitt organ i «Luthersk Kirketidende» (LK), som i 1905 ble redigert av professor Sigurd Odland og prestene Hartvig Halvorsen og August B. Jahnsen.

Den mer kulturåpne og liberale fløy hadde sitt talerør i «Norsk Kirkeblad» (NK), som ble

grunnlagt i 1904, med Thorvald Klaveness og Sigurd Bretteville Jensen som redaktører. Disse blader utøvet både ved sine redaksjonelle artikler og gjennom innsendte innlegg en betydelig innflytelse på den kirkelige opinion, og ble også lagt merke til i den alminnelige debatt både i dagspressen og i de politiske miljøer. Det kan ha sin interesse å se på noen av de refleksjoner som forekom i disse blader omkring de politiske begivenheter som førte frem til unionsoppløsningen i 1905. De spenner fra parole-pregede kommentarer og utspill til mer prinsipielt vinklede betraktninger.¹

Kort om den historiske utvikling

På den politiske og statsrettslige arena hadde situasjonen tilspisset seg mot slutten av 1800-tallet i spørsmålet om etableringen av en egen norsk utenriksstjeneste. Etter at alminnelig statsborgerlig stemmerett for menn var blitt innført i 1898, førte Stortingsvalget i 1900 til en betydelig fremgang for Venstre, som hadde vokst frem som det største politiske parti. Partiet hadde på sitt valgprogram kravet om at Norges selvstendighet måtte styrkes ved opprettelsen av et eget utenriksstyre og et eget konsulatvesen. Dette hadde lenge vært et ønske fra norsk side, og det hadde lenge vært forhandlet om dette punkt med svenske myndigheter uten at det hadde ført til noe. I 1902 ble det imidlertid oppnevnt en norsk-svensk komite som skulle ta spørsmålet opp i sin fulle bredde, og i mars 1903 endte forhandlingene med et felles kommunike, som kunne tyde på at veien var åpnet for en begrenset norsk utenriksrepresentasjon.

I desember 1904 torpederte imidlertid Sverige denne løsningen ved å stille tilleggskrav

om svensk overhøyhet i alle utenrikssaker, krav som ikke var akseptable for Norge. Disse krav ble oppfattet som et ultimatum, og ble snart i den norske opinion karakterisert som «lydrikepunkter» og som svensk «løftebrudd». På norsk side ble stemningen stadig mer opphisset, folket samlet seg i økende grad om en norsk selvstendighetslinje og alt pekte mot et brudd med Sverige, om nødvendig med krig. Flere forhold førte til regjeringsskifte i Norge. Den kom i mars, og Christian Michelsen ble den som i spissen for en samlingsregjering førte utviklingen frem til et prinsipielt oppgjør. Stortinget vedtok konsulatloven slik norske politikere hadde utformet den, kongen nektet sanksjon 27. mai, regjeringen gikk umiddelbart av, og Michelsen manøvrerte utviklingen frem mot Stortingets erklæring om oppløsning av unionen 7. juni, med den begrunnelse at Kongen ikke lenger hadde noen konstitusjonell makt når han ikke hadde noen lovlig regjering å forholde seg til. Denne erklæring ble under stor tilstrømning opplest i kirkene på 1. Pinsedag, noe som viser kirkens rolle som samlingspunkt i lokalmiljøet. Bruken av kirkene som stemmelokale ble også planlagt for folkeavstemningen om tilslutning til Stortingets avgjørelse 13. August. Deretter fulgte de forhandlinger som førte frem til Karlstadforliket 23. September, hvor den endelige utforming av overgangen skjedde. Senere fulgte folkeavstemning om kongedømme eller republikk 12. og 13. november, og valget av den danske prins Carl som Norges nye konge. Han tok navnet Haakon 7., og ble høytidelig mottatt i hovedstaden 25. November 1905. Den 22. Juni 1906 ble han med sin dronning Maud kronet i Nidarosdomen.

Kommentarer til regjeringens arbeid

De kirkelige opinionsbladene fulgte begivenhetenes gang, og kommenterte de forskjellige stadier i utviklingen i en rekke artikler: *Luthersk Kirketidende* var først ute, og omtalte i en lederartikkel regjeringsskiftet i mars på følgende måte:

«En ny Regjering er dannet. Den er fremstaaet paa Grundlag af en sterk national Bevægelse, en vaagen folkelig bevidsthed om et frit Folks Kald og Pligt til at hævde sin

Selvbestemmelsesret i egne Anliggender. Som en Retskrænkelse har det været følt, om en Union med et andet Folk skulde maatte medføre Afgjørelser efter fremmede Hensyn. Et Magtsprog i den Retning maatte afvises af et levedygtigt Samfunds egen Retsbevidsthed, og en virkelig Union med et andet frit Folk alene baseres paa en Agtelse af hverandres Ret» (LK 1905 I, s 171f.: «*Det nye Ministerium – Kirke og Stat*»)

Redaksjonen ber om at Gud må gi den nye regjering visdom og kraft til å løse sine oppgaver på den beste måte. Men redaksjonen fortsetter med å uttrykke sin skuffelse over den «Retskrænkelse» som kirken er påført ved den samme regjering utnevning av den nylig avgåtte statsråd, grundtvigianeren V.A. Wexelsen til biskop i Trondheim, i strid med det kirkelige votum i avstemningen, og den antyder at dette kan komme til å påvirke forholdet mellom kirken og staten.

Også den liberale fløys talerør, *Norsk Kirkeblad*, uttrykte sin sterke misnøye med utnevningen av Wexelsen som biskop i Trondheim. Redaksjonen var kritisk til regjeringens tilsettelset av avstemningsresultatet, og hevdet at det hele var en belønning for Wexelsens politiske arbeid og hans tid som statsråd («et overgrep af det politiske kameraderi»). Men redaksjonen mente også at Wexelsen manglet de personlige forutsetninger for å bekle et bispeembete, og uttalte at han ikke var egnet til å samle i kirken, fordi han ikke var en «anerkjendt kristelig personlighed» (NK 1905, s. 81). En innsender tok til motmæle mot denne kritikk, men redaksjonen svarte konstant at den stod ved sin karakteristik, både av regjeringens handlemåte og av Wexelsen selv:

«Lad være at den nuværende afstemning ved bispevalg er mangelfuld. Saalænge den er den eneste lovlige vei her er at gaa, maa vi kræve den respekteret. Skal det kunne gaa an, at en flok personer eller korporationer slaar sig sammen og ved stortingspolitikernes hjælp sparker væk den lovlige afstemning for at sætte sin egen kandidat paa bispestolen, da bliver det hyggelige tilstande vi faar i den norske kirke». (NK 1905, s.97).

Det er ellers grunn til å minne om at den store innenrikspolitiske sak i 1905 og det følgende år, som skapte bølger i dagspressen og førte til drastiske endringer i regjeringen, var den såkalte professorstriden, som endte med at den liberale Johannes Ording ble utnevnt til professor ved det teologiske fakultet, med den følge at professor Sigurd Odland søkte avskjed og tok opp arbeidet for opprettelsen av Menighetsfakultetet. Det var endog dem som mente at Regjeringen brukte for mye tid på denne sak, i lys av de store utfordringer som landet stod overfor etter unionsoppløsningen.

Redaksjonelle markeringer

En mer inngående kommentar til unionsoppløsningen, med et forsøk på en bevisst kirkelig vinkling, gir redaktørene av *Luthersk Kirketidende* i en artikkel i juli samme år. Den bærer karakteristisk nok tittelen «*Det norske Kirkefolk og 7de Juni*» (LK 1905 II, s. 45-48, 16. juli).

Redaksjonen innleder sin artikkel med noen forsonende toner: «*Vort Kirkefolk har aldrig ønsket og arbeidet for en Oppløsning af Unionen. Vi har intet hellere ønsket end som et frit, selvstændigt Folk at faa leve i Forbund med det (Sverige) og at faa kappes med det i al Fredens Gjærning*». Redaktørene mener de har grunnlag for å tale på vegne av det norske kirkefolk, og ikke bare for folk i sin alminnelighet, og fremtrer dermed som opinionsrøster, ikke bare på nasjonens vegne, men på menighetenes og prestenes vegne. Det pekes på at Norge hadde gått inn i unionen som «*et frit, selvstændigt, udeleligt og uafhændeligt Rige*», og det understrekes at unionen aldri har gitt Sverige noen overhøyhet over vårt land. Videre peker redaktørene på at det har vært en smertefull vei med små fremskritt å utvikle forholdet slik at den norske selvstendighet kunne hevdes. Men da kommunikeet om konsulatvesenet kom i 1903, så man muligheten for at Norges stilling som jevnbyrdig med Sverige kunne sikres. Artikkelen peker på de positive konsekvenser man så frem til hvis løsningen ble funnet langs linjene fra 1903-kommunikeet. «*Alle følte vi, at der var aabnet Muligheder for et broderligt samarbeide, som kunde faa den største Betydning for de to Landes Kirker*». I fortsettelsen gir redaktørene seg inn på en generell beskrivelse av begivenhetenes

gang, hvor de nasjonalistiske toner er sterkere enn den kirkelige vurdering:

«*Men saa kom den store Skuffelse, da de svenske Statsmænd brød det i Kommunikeet givne Ord... Alle følte vi ogsaa, at for den Pris, som fra svensk Side nu opstilledes for Gjennemførelsen af den norske Konsulatlov, kunde denne ikke kjøbes. Thi Prisen var Opgivelsen af Norges Suverænitet, dets retmæssige Plads i Unionen efter Grundlov og Rigsagt*».

Redaksjonen refererer til den videre utvikling frem mot 7de Juni-vedtaket, og stiller seg helhjertet bak Stortingets standpunkt. Den kan i noen grad forstå den svenske reaksjon, selv om den hadde håpet på større forståelse blant kirkens representanter i Sverige. Men den ber om å få slippe betegnelser som «*oppør*» og «*revolusjon*», og den ber om at det fra svensk side må bli et samarbeid med de norske for at «*et godt og fredeligt Forhold mellem de to nu adskilte Folk maa blive bevaret*». Artikkelen er således utvetydig klar i sin bedømmelse av situasjonen, og må sies å være et sterkt bidrag til den nasjonale stemningsbølge som rådet. Men den er utvilsomt mer en politisk yttring enn et teologisk begrunnet kirkelig votum. Redaksjonen er også klar i sin advarsel mot at krisen skulle bli løst ved militære midler. Uten å gi noen prinsipiell begrunnelse for sitt avvisende syn på krig som konfliktløsning, uttaler redaktørene seg bestemt og kategorisk på kristenfolkets vegne:

«*Vi er ikke et Øieblik i Tvivl om, at den store Part af de svenske Prester og det svenske Kirkefolk samstemmer med os i, at Tanken om ved en odelæggende Broderkrig at ville løse Tvistemaalene mellem de to Folk er en forbyrtersk Tanke, som alle kristne Mænd og Kvinder paa begge Sider af Grænsen med Kraft maa reise sig imod*».

Redaksjonen omtaler senere folkeavstemningen 13. August, som vil være «*en Merkedag i det nye Norges Historie*». Prestene oppfordres til å oppmuntre menighetene til å delta i avstemningen. Dette vil etter redaksjonens mening bidra til å fremme et godt resultat, og det forventes at prestene vil gjøre dette med glede.

«Paa 1ste Pintsedag viste de, at de var eet med sit Folk i den store Sag, som nu samler det. Det samme vil de ogsaa vise den 6te og den 13de August. Og dermed vil atter et nyt Baand knytte Norges Folk og Norges Kirke fastere sammen» (LK 1905, s.78). Vi merker oss her den klare forventning om at prestene har makt og evne til å påvirke sine soknebarn, og at de selv som embetsmenn vil følge opp den positive tilslutning et nesten enstemmig presteskap hadde gitt til vedtaket om unionsoppløsningen. Bladet ser også for seg at båndene mellom kirke og folk vil bli styrket gjennom et slikt engasjement, og det er tydelig at redaktørene har tro på at appellen til prester og kirkefolk vil bli fulgt.

Da så spørsmålet om republikk eller kongedømme dukket opp utover høsten, fant Luthersk Kirketidendes redaksjon det nødvendig igjen å rette et formanende ord til kirkefolket i sakens anledning:

«Der føres i disse Dage i Dagspressen en varm Diskussion om Norges Statsform. Hvis denne Diskussion blot var en akademisk Drøftelse af Spørqsmaalet Monarki eller Republik, vilde vi på Grund af vort blads upolitiske Karakter ikke fundet nogen Opfordring til at deltage i den. Men dette er ikke Stillingen. Stillingen er meget mere den, at der i den paagaende Diskussion er reist Spørqsmaal om hele Rækkevidden af Storthingets Beslutning af 7de Juni. Og da vor Kirkes Prester baade ved Oplæsningen i Kirkerne af Storthingets Proklamation til det norske Folk og ved Folkeafstemningen den 13de August, til hvis heldige Forløb de ydede et saa vægtigt Bidrag, har indtaget en meget markeret Stilling til denne Beslutning, saa anser vi det baade som vor Ret og vor Pligt at tage Stilling i den nu reiste Diskussion» («Vor Forfatning,» LK II 1905, s. 236 ff).

Redaksjonen advarer mot den republikanske agitasjon og maner til å følge opp arbeidet med å finne en ny konge. Kravet om en ny grunnlovgivende forsamling til å bestemme statsformen, som var fremsatt av talsmenn for en republikansk løsning, frykter redaksjonen vil føre til at mange ting vil komme i støpeskjeen:

«Der vil da ikke findes det politiske Ideal, som i denne Forsamling ikke finder sin Forsvarer og sin Forslagsstiller. ... Og tror man virkelig, at vort norske Folk i denne kritiske Tid vil løbe en saadan Risiko? At det vil løbe den risiko at faa for Eksempel Eienomsretten formet efter hel- eller halvsocialistiske Idealer, Stemmeretsreglerne udvidet efter de allernyeste Opskrifter, Statskirken ophævet eller i allefald dens konfessionelle Karakter afstreift? Vi tror det ikke. Vi tror, at det jevne, arbejdende Folk vil sige, at med de store Forandringer, som i dette Aar er foretaget, faar det nu bero en god Stund. Det kunde ellers hændes, at Seiladsen for vort unge Statskib kunde blive altfor farlig og utryg».

Også her ser vi at den kraftige appell til kirkefolket har klare politiske toner, som også er blandet opp med advarsler mot programposter som det nystiftede norske Arbeiderparti hadde tatt opp. Hvorvidt dette innlegg er et eksempel på bladets «upolitiske karakter», kan nok i høy grad diskuteres.

Som kjent ble kravet om en grunnlovgivende forsamling avvist av regjeringen, som imidlertid satte spørsmålet om kongedømme eller republikk ut til en alminnelig folkeavstemning, delvis foranlediget av prins Carls eget ønske. Redaksjonen maner til oppslutning om avstemningen. Det pekes på to hensyn, som særlig bør påkalle kirkefolkets oppmerksomhet. Det ene er forpliktelsen til å stå ved 7de Juni-vedtaket, som ikke bare var konstitusjonelt forsvarlig, men konstitusjonelt nødvendig. Det var ikke et brudd med forfatningen, men en hevdelse av den («Ny Folkeafstemning», LK II, 1905, s. 297f.).

«Det andet Hensyn er et praktisk, som ogsaa har stor Vægt. Aaret 1905 har ogsaa i kirkelig Henseende været et betydningsfuldt Aar. Der er gaaet en Aandens Luftning over Landet, som giver gode Løfter for vor Landskirkes Fremtid. Derfor maa ogsaa Kirken have Arbeidsfred. Men Arbeidsfred faar vi ikke, hvis vi nu skal drives ind i en hidsig Forfatningskamp. Fra de politiske Kampe i 80-Aarene har vi rigelig Erfaring for, hvorledes en heftig politisk Brydning

kan virke lammende paa Kirke- og Kristenliv. Er der derfor nogen, som netop i denne Tid trænger Arbeidsfred, saa er det vort Kirkefolk, som i det nye Norge skal bygge op en sund og sterk national Folkekirke».

Det er verd å merke seg at de store religiøse vekkelse som gikk over landet i 1905 trekkes inn i vurderingen. Redaksjonen ser dette som en mulighet til fornyelse av den norske kirke som folkekirke, og trekker linjen mellom den nasjonale og den religiøse vekkelse, uten ellers å gå inn på innholdet i begrepet «folkekirke». Det var særlig predikanten Albert Lunde som samlet store skarer om sin talerstol og brøt opp gamle stivnede menighetsmønstre både i hovedstaden og ellers i landet. På nytt gjør redaksjonen seg til talerør for hele det norske kirkefolk i sin tolkning og vurdering av de politiske begivenheter. Det kan virke litt selv- motsigende at det henvises til de politiske kamper i 1880-årene som et avskrekkende eksempel, når redaksjonen selv er så tydelig i sitt politiske engasjement. Men til forskjell fra den gang, da kirkens ledende menn i stor grad representerte en stivnet konservatisme og kjempet mot den frembrytende demokratibevægelse, står redaksjonen nå på fremskrittets linje og er på bølgelengde med den politiske hovedstrøm i tiden. Det er også verd å merke seg at de ledende talsmenn innen den sterke lekmannsbevegelse i Norge gjennom sine møter og opinionsblader hadde uttrykt sterk støtte til arbeidet med unionsoppløsningen. Denne enhet blant kristenfolket i det nasjonale spørsmål står i skarp kontrast til den økende teologiske polarisering som fant sted mellom talsmenn for en liberal og en konservativ fløy i kirken i det samme tidsrom.

Det hører med i bildet at redaksjonen også gir plass for noen poetiske uttrykk for den nasjonale stemningsbølge. I desembernummeret står gjengitt en «Salme ved Takkegudstjenesten 7de December 1905», skrevet av presten Arthur Bugge i Lardal. Til versemålet fra salmen «Min sjel, min sjel, lov Herren» svinger forfatteren seg til kraftpatriotiske høyder (LK 1905 II, s. 389 f):

«Lad Jubelsangen stige/ med fulde Toner
over Land/

i Haakons frie Rige/ fra Vesterhav til Kjø-
lens Rand./
Vor Jubel nu udspringer/ af Hjertets Væld
saa klart/
og gjør paa sangens Vinger/ i dag sin Him-
melfart./
Vor Tak vi ydmygt bringer/ til Herren, til
vor Gud./
vi skued klart hans Finger/ han hjalp os
herligt du (forts. i neste nr.)

Note

1 En mer omfattende undersøkelse av kirkelig engasjement omkring unionsoppløsningen er gjort av Dag Thorkildsen i hans doktorarbeid: «Kirkestrid og unionsoppløsning», der tredje hoveddel har tittelen «Unionsoppløsning, kirke og politikk – en undersøkelse av kirkens rolle i 1905», (Universitetet i Oslo, 1987)

Kunst som kirkelig agenda – og omvendt

AV MERETHE ROOS, STIPENDIAT, MENIGHETSAKADEMIET

I viraken rundt utnevnelsen av Oslos nye biskop synes utgivelsen av et viktig kirkelig dokument å ha gått store deler av det offentlige Norge hus forbi. Den norske kirkes kulturmelding, Kunsten å være kirke, programfester kirkens rolle som aktør på en mangfoldig kulturell arena. Denne utredningen drøfter dermed en tematikk som kan bidra til å gjøre kirken mer synlig i det offentlige rom.

For knappe to år siden ble Norske kirkeakademier gitt i oppgave å utforme en kulturmelding for Den norske kirke. Kirkerådet stod som oppdragsgiver, og kulturmeldingen skulle dekke tre behov: den skulle kartlegge den kirkelig-kulturelle aktivitet i Norge, utvikle en teologisk refleksjon rundt forholdet mellom kirke og kultur, samt utvikle en strategi for en fremtidig kultursatsning innen kirken. Boken forelå 8. mars i år, og avdekker en bred og vesentlig interesse for sitt tema. Den sendes nå ut til alle landets menigheter, og gjøres til gjenstand for høring hos sentrale kirkelige og kulturelle aktører i Norge. Dermed kastes det lys over et tema som har en potensiell evne til å engasjere langt utover kirkens kjernemenighet.

Uansett hvilket forhold man selv har til kristendommen, er den et av vår vestlige kulturs viktigste fundament. Til enhver tid har dens historie inspirert kunstnere og gitt rom for livstolkning utenfor kirkens egne vegger. Dette ser vi også i vår egen samtid. To eksempler fra de siste ukenes media kan aktualisere dette: I Kjartan Leer-Salvesens nylig utkomme og kritikerroste bok kan vi lese om Jesusbilder i film, og i en kronikk i Aftenposten 23.3.05 skriver høskolelektor Aage Myksvoll om norske artister og musikere som løfter

frem og populariserer salmesangen. Det Leer-Salvesen og Myksvoll tematiserer, viser at kirkens budskap blir en del av det offentlige rom, fortolket og formidlet som kunstneriske uttrykk.

Slikt foregår ikke nødvendigvis uten friksjon. Både kunst og teologi er vevet inn i sin samtid, og et raskt blikk på historien viser at kunsten fremstår som reflektorer av sin tids teologiske tenkning. Komponisten Johannes Brahms (1833–1897) er her et godt eksempel. I det modernismen gjør sitt inntog i Europa og religionen i økende grad glir over fra den offentlige til den private sfære, flyttes også grensene for den trosformidling som finner sted i de ulike kunstformer. Da Brahms uroppfører sitt *Ein deutsches Requiem* i Bremen langfredag 1868 foretar han et dramatisk brudd med den kirkelige tradisjonen. Requiemmesse, den katolske kirkens dødsmesse med sine latinske liturgiske ledd, får i dette verket form av et konsertverk med syv satser. Tekstene er tyske, hentet fra Luthers bibeloversettelse, og Brahms har selv bestemt hvordan de skal settes sammen. Dette resulterer i et verk som tematiserer menneskets død og oppstandelse uten å fremheve Kristi frelsesgjerning som dets forutsetning. Når det gjelder Brahms er det imidlertid ikke sikkert at dette er ensbetydende med en ateistisk livsholdning, slik enkelte forskere har hevdet. Hele livet gjennom er Brahms opptatt av litteratur som formidler et frilynt religionsuttrykk, helt uavhengig av tradisjonelle kirkelige normer og læresetninger. Dette har igjen røtter i en kristen teologi som legger mer vekt på individuell åpenbaring enn dogmatisk etterfølgelse. Ver-

kets religiøse uttrykk er dermed i overensstemmelse med forfatterens intellektuelle omgivelser.

Eksempelet med Brahms tydeliggjør hvordan vi som mennesker er premissleverandører for hvordan kirkens budskap blir formidlet, også når formidlingen skjer gjennom kunst. Dermed har den kirke som bygger sin tro og lære på dette budskapet et ansvar for å bygge broer mot de som fortolker og formidler det. Kunstneres bruk av kristendommen bør minne kirken på dens status som forvalter av et viktig inspirasjons- og kildemateriale, og ta initiativ til samarbeid med verdifulle medspillere.

For med sikkerhet har den da også et og annet å lære av de kunstnere som fortolker dens budskap. Som synlig kirke er hele dens natur estetisk. Liturgiene, som speiler spennet av menneskers stemninger og uttrykk, skal være bilder av Guds nærvær i verden. De skal bidra til å trøste, glede, støtte og utfordre. Som sådan er de aldri kun tomme ord festet til papir, men alltid nyskapende og kreativt fordrende. Dette stiller krav til de som arbeider med dem. Disse kravene fordrer igjen innsikt og kompetanse; kunnskap som ikke nødvendigvis har vært prioritert når kirken skal ansette sine arbeidere. Også arkitektur, kirkerom, utsmykning, ja, endog kirkens geografiske beliggenhet bærer i seg muligheten til å være delaktige i prosesser som angår menneskets fortolkning av sitt og andres liv. Dette krever at nye aspekter integreres i utdannelsen av de som skal tjene kirken, aspekter som bevisstgjør rollen som kontinuerlig skaper av menneskers tro. En slik bevisstgjøring fordrer åpenhet og nysgjerrighet, vilje til å lære og vilje til å lytte.

Alt dette understreker betydningen av dokumenter av den type som nå foreligger. *Kunsten å være kirke* fester alle disse utfordringene til papir og kommer med råd for hvordan kirken skal styrke sin stilling som kulturell aktør. Utredningen møter da også et konkret behov som har gjort seg gjeldende i vår tid. I de senere år er forholdet mellom kirke og kunst satt på dagsorden i viktige sammenhenger. Blant disse finner vi en bred satsning på å åpne religionens estetiske dimensjon for den unge generasjon. Dette

finner blant annet nedslag i læreplaner for grunnskolens KRL-fag. Også Kirke- og kulturdepartementets storsatsning *Den kulturelle skolesekken* (st. mld. 38/2003), et prosjekt som bevilger store summer for å gjøre morgendagens voksne mer kulturelt bevisste, fremhever kirkens rolle som formidler av kunst til elever. Dermed stilles kirken ovenfor oppgaven å tenke gjennom sin rolle som kulturformidler og aktør på en felleskulturell arena. Et slikt prosjekt krever at noen går foran og viser vei. Denne fordringen imøtekommes av de forslag og visjoner som er nedfelt i kulturmeldingen.

Og mange ganger kan ting gjøres med forholdsvis begrensede midler. På min egen arbeidsplass har vi et kapell som daglig er i bruk til andakter og gudstjenesteliv. Det er et enkelt rom. Men nettopp i det enkle har noen innsett en unik mulighet til å møte kirkeårets stemninger. Bevissthet rundt bruk av dekorasjoner, farger, musikkinstrumenter og faktisk også: liturgenes plassering i kirkerommet bidrar til å løfte frem gudstjenestens estetiske karakter. Slikt danner et viktig forbilde for en menighet som stort sett består av fremtidige kirkelige arbeidere.

I overordnet forstand kreves imidlertid til dels store økonomiske bevilgninger for å følge kulturmeldingens oppfordringer. Kompetansesenter, alliansebygging, samarbeid og utvikling fordrer ikke bare holdninger og kunnskap, men også penger. Dette legger igjen press på de bevilgende myndigheter. Imidlertid er argumentene for slike bevilgninger svært gode. En kirke som gjør seg synlig som samfunnsaktør og som henvender seg utover sine egne benkerader, vil kunne formidle sitt budskap til det moderne menneske. Estetikken i og rundt budskapet evner her å innnta en nøkkelrolle. For i en verden hvor ordene lettere enn noen gang splitter og skaper strid, kan de kunstneriske elementer gi mennesket opplevelsen av noe som strekker seg utover det som det rene ord kan romme. *Kunsten å være kirke* er derfor i bred forstand et viktig dokument.

SØNDAGSTEKSTEN

Birger Henrik Fossum, Sjur Isaksen og Kurt Hjemdal

Kristi himmelfartsdag

5. mai 2005

Prekentekest: Dan 7, 13–14

App 2, 32–36; Luk 24, 46–53

Til dagen og tekstene

Kristi himmelfartsdag er en festdag i kirkeåret som trolig skriver seg fra andre halvdel av 300-tallet. Den markerer den hendelsen som det fortelles om i Apostelgjerningene 1, 6–11, tolket i lys av Mark 16, 14–20. Bibelselskapets nyeste oversettelse gir App 1, 6–11 overskriften *Kristi himmelfart*, og slik er vi vant til å oppfatte dagen.

Ikke verdensflukt

Tidligere tider gav rom for mye verdensflukt og himmellengsel på denne dagen.

Som eksempel kan vi vise til tekstene fra 1600- og 1700-tallet i de tre kantatene J. S. Bach har komponert til dagen, BWV 37 (1724), BWV 128 (1725) og BWV 43 (1726), foruten i hans himmelfarts-oratorie, BWV 11 (1736). Alle tekstene med henvisninger til forfattere finnes på <http://www.cs.ualberta.ca/~wfb/bach.html>.

Berggrav var derfor ikke begeistret for tekstene i de tidligere II. og III. teksttrekker. De er da også for en stor del skiftet ut.

Ikke kroningsdag

De eldste oppstandelsesberetningene skiller ikke mellom oppstandelse og himmelfart, jfr. Lukas 24, 44–53. Jesus venter ikke på adgang til Faderens høyre hånd i 40 dager. Men han viser seg for disiplene i en avgrenset periode. *Påskedagen*, ikke den senere Kristi himmel-

fartsdag, er *Kristi kroningsdag!* «The episode in Acts 1.9–11 need not to be identified with the 'glorifying' of Jesus; and perhaps it may be best understood as an enacted symbol to reveal to the Apostles that the series of appearing to them was ending.» (A. M. Ramsey)

Avslutning, men ikke avskjed

I middelalderen søkte en å demonstrere dagens innhold ved å heise opp en Kristusfigur opp under taket inne i kirken. Der oppe ble den så skjult av et klede. Da måtte en tenke at poenget nettopp var *avskjeden*. Men når Kristus-figuren var borte, regnet det fra kirkehvelvet med oblater, blomster, helgenbilder og brennende stry (som forestilte ildtungene på pinsedag). Den himmelfarne sendte sine gaver! Noen steder ble også en djevlefigur styrtet ned fra hvelvet. Til dette og annet, se om Kristi himmelfartsdag på den informative tyske hjemmesiden *Kirche und Theologie im Web*: <http://www.theology.de/christi-himmelfahrt.htm>.

I App 1 fortelles at nå er det slutt på den tiden da den oppstandne Kristus åpenbarer seg. Forti dager (App 1, 3) er muligens en omtrentlig angivelse, likevel vesentlig kortere enn de betydelig lengre åpenbaringsperioder med den oppstandne som enkelte i urkirken påberopte seg. Med dette har vi kan hende tatt noe av dagens tilvante begrunnelse og preg bort (og en og annen blant oss må tenke tilbake på hva vi har sagt i tidligere år på denne dagen!). Det er atskillig i kirken som er blitt slik uten at det er *nødvendig* på teologiske premisser. Mye av det kan få bestå likefullt, men av og til har tradisjonen kommet til å fordunkle Ordet. I dette tilfelle er det påskedagen som har blitt

forringet, og andre tekster har blitt tolket på tvers av sin mening.

Oppdrag og løfte

Den oppstandne Jesus Kristus sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd. Jeg vil legge vekt på at han nå er der, ikke på at han kom dit først 40 dager etter oppstandelsen. Jesu åpenbaringer for disiplene var noe ekstraordinært. Vi kan og skal ikke vente noe slikt, men vi har hans ord og apostlenes ord, vi har hans oppdrag, vi har løftet om hans And og vi har en talsmann hos Faderen. *Oppdrag og løfte* kunne være et passende tema for dagen. Hva skal vi så si i år – med *Dan 7* som utgangspunkt?

Til preteksten

Sammenheng

Preteksten er hentet fra Danielsbokens andre hoveddel, den *apokalyptiske* delen: kap 7 til kap 12. Før vår tekst hører vi at Daniel i sine natlige syner, angivelig på kong Belsasars tid (555–539), ser fire dyr stige opp av det opprørte (menneske-?) havet (*Dan 7, 2–7*). De antas å symbolisere fire riker: det babylonske, det mediske, det persiske og det greske. Ett av hornene på det fjerde dyret beskrives særskilt (*Dan 7, 8*). Deretter følger en domsvisjon, der en som er «gammel av dager» holder dom over det fjerde dyret. Dette dyret drepes, og de øvrige tre fratras sitt herredømme (*Dan 7, 9–12*). Deretter introduseres «en som likner en menneskesønn», og han får et rike som er uten ende.

Som *lesetekst* vil *Dan 7, 13–14* vel kunne fungere som en litt uklar utsmykning på Kristi himmelfartsdag, omtrent som en forgyllt figur i det enorme billedgalleri i en gammel, utskåret altertavle. Som *pretekst* er *Dan 7, 13–14* alene nærmest meningsløs. *Common Worship* har *Dan 7, 9–14* som tekst på dagen. Det hjelper litt. Vi må lese eller referere fra større deler av *Dan 7* for å få fram tekstens budskap – se nedenfor under *Detaljer*. Daniels bok er ikke folkelesning, og det er en krevende oppgave både å presentere teksten i sin nødvendige sammenheng og føre linjene fram til det sted i åpenbarings- og frelsehistorien der menigheten samles 5. mai 2005. Jeg skal preke om Kristus, over teksten og på dagen – det er en utfordring!

Videreføring i NT

Fra *Dan 7, 13* hentet Jesus selvbetegnelsen «Menneskesønnen». Den er brukt en rekke ganger i evangeliene. *Joachim Jeremias* regner at 11 av disse forekomstene er opprinnelige; han anser for de øvrige at «menneskesønnen» erstatter et opprinnelig «jeg» (Theologie des NT, s 250f). Det eldste sjikt av menneskesønnlogier er knyttet til ordene om de siste tider. I disse ordene taler Jesus om seg selv som opphøyet. I så tilfelle er det nærliggende å knytte visjonen i *Dan 7* snarere til Jesu *gjenkomst og dommen* enn til *himmelfarten*. Jfr også *Joh 5, 28*.

Det store oppdraget i *Matt 28, 18* er som en gjenfortelling av *Dan 7, 13–14*, sett ikke fra Daniels tilskuerplass, men fra selve Menneskesønnens egen synsvinkel: «Meg er gitt all makt...»

Budskap

Budskapet i visjonen svarer i hovedtrekk til innholdet i kong Nebukadnesars drøm, slik Daniel forteller og tyder den i *kap 2, 31–45*: Fire brutale verdensriker skal avløse hverandre, men bringes til en avslutning av himmelens Gud, som deretter oppretter et rike som ikke går til grunne. Budskapet i Danielsboken, hvordan vi nå ellers vil forstå de mange spørsmål om bokens tilblivelse, er dette: Hold ut! Etter trengselen følger frelsen. Eller, sagt med nytestamentlige ord: Guds endelige plan for all skapningen iverksettes av Jesus, han er en annerledes hersker, han rår i riket som er annerledes, naderiket som omfatter deg og alle folkeslag, som ikke går til grunne, og som en dag skal avløse all trengsel. Ha trost og mot av det!

Detaljer

v 13 med himmelens skyer

Den nye og annerledes hersker er ikke *nedenfra*, fra havet, lik de fire dyrene i *Dan 7, 3–7*. Fire er forøvrig verdens tall, etter de fire himmelretninger. Han som kommer, er *ovenfra*, fra Guds område. Bruken av begrepet «ovenfra» har interessante paralleller i Johannesevangeliet: *Joh 3, 31*: der Jesus omtaler seg som *Han som kommer ovenfra* og *Joh 8, 23*, der Jesus sier: *Jeg er ovenfra*. Beskrivelsen av ham som kommer, minner om en teofani, men-

neskesønnen har himmelsk herlighet. Se Jes 9, 6: «veldig Gud.» Komme og gjenkomst likner hverandre, jfr. Ap 1, 7: *Se, han kommer i skyene!* Jesus beskriver sin tilbakekomst nettopp med dette uttrykket, se Matt 24,30 og 26, 64 med paralleller.

v 13: *en som er lik en menneskesønn*

Det har vært lagt fram tolkninger av denne skikkelsen som et *kollektiv* med utgangspunkt i Dan 7, 18 og 7, 27 (*Den Høyestes hellige folk*), d.v.s. Israel. Andre vil se menneskesønnen i Dan som et *individ*, englene Gabriel og Mikael har vært trukket fram. Jeg vil holde på at Menneskesønn-skikkelsen er *et individ med messianske trekk*. «There can be no doubt that the son om Man described in Dan. vii. 13 is initially presented as a Messianic figure in the wider sense of the term.» (Gerhard von Rad: *Theology of the OT*, vol II, 312). Men en kan vel – nettopp i tråd med dette oppfatte ham som *den første i et kollektiv*, slik som i Paulus' bilde av Kristus som hodet for legemet, som er kirken.

Hans menneskelige skikkelse står i kontrast både til «den gamle av dage» og til de fire dyreskikkelser som er beskrevet i forveien. I forhold til «den gamle av dage» representerer menneskesønnen guddommelighet i menneskeskikkelse, jfr. Fil 2, 7 om han som tok en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. Kontrasten til dyrene er kontrasten mellom det menneskelige (= barmhjertige) og det nådeløse. Jfr. det som sies om det første dyret, nemlig at det «fikk et menneskehjerte» (Dan 7, 4), d.v.s. det rommer velvilje, empati.

v 13: *Han nærmet seg den gamle av dage og ble fort fram for ham*

Handlingen er som ved hoffet; det er i audienssalen, den himmelske tronsal at dette skjer.

v 13: *den gamle av dager*

Uttrykket er et gudsnavn, se også Dan 7 v 9 og 22.

v 14: *han fikk herredømme, ære og rike*

Som et motstykke til det lille hornet som *tiltar seg verdighet* (Dan 7, 8–11), *får menneskesønnen sin makt fra Gud*. Ordene om menneskesønnens rike er lik dem Nebukadnesar bruker i sin bekjennelse til (Israels og alle menneskers) Gud i kap 4, 3 og 4, 34 og tilsvarende Dareios om Daniels (=Israels) Gud i kap 6, 27f.

Herredømmet er i LXX uttrykt nettopp med exousia, ordet vi finner igjen i Matt 28, 18.

v 14: *alle folkeslag skal tjene ham*

Til dette, se Salme 2, Salme 72, 11; Salme 110

v 14: *hans rike går aldri til grunne*

Jfr Jes 9, 6 og bekjennelsene i Dan 4, 3; 4, 34 og 6, 27f.

Fra tekst til preken

Teksten minner om det Jesus-bildet vi fikk på Kristi forklarelsesdag, hentet fra Ap 1, 9–18. en tekst som har et sterkt indre slektskap med Dan 7.

Momenter

1. *Dette er ikke slutten – det er begynnelsen!*

Jesus blir ikke borte for oss denne dagen, vi er ikke samlet til minnesamvær. Da Jesus ble tatt bort fra disiplenes øyne markerte det at en epoke over, mens en annen var i emning: tiden etter pinse. med oppdrag og utrustning, *misjonens tid*. Kirken skulle vokse til et verdensvidt samfunn om Jesus, kalt sammen ved Den Hellige Ånd til Gud Faders ære.

2. *Det Jesus begynte har verdensvide følger*

Lukas forteller med apostlenes nære perspektiv. Dagens tekst fra Daniels bok forteller med langt større avstand til hendelsene, i et perspektiv der detaljene forenkles, men der den endelige virkning i all skapningens historie blir desto mer synlig.

3. *Veien gjennom kors og trengsel går til seier*

Daniels bok er trøsteord i trengselstider. Martyriets tid er nå, mer enn noen gang, kvantitativt sett mer nå enn i oldkirken. I denne situasjonen er det viktig å forstå hvem som skal ha seieren til sist: Det er Jesus, den nådige hersker. Dagens tekst forteller om seier etter trengsel – om riket som består når alt raser sammen, når alle undertrykkende makter må gi tapt. Da står Jesus igjen som Herre. Han er annerledes enn denne verdens fyrster. Hans rike kommer på ruinene av denne verdens imperier.

4. *Vær trofast mot Jesus og mot dem som lider for ham*

Matt 28, 18 er som en gjenfortelling av Dan 7, 13–14, sett fra Menneskesønnens synsvinkel. Underveis møter vi medløperiets fristelse: «La

oss tie, så ikke vår skjebne blir som martyrenes! La oss være greie!» Hjemmesiden til Norsk Misjon i Øst – <http://www.nmio.no/> – gir materiale til å fortelle om hva det vil si å være kristen under korset i det 21. århundre. Det er våre søskens skjebne. La oss ikke svike dem! Jesus sier: «Se, jeg kommer snart!» (Åp 3, 11; 22,7 og 12).

Til gudstjenesten / Salmer

Noen steder vil en slukke påskelyset denne dagen, etter evangelielesningen.

Av salmene synes jeg noen er praktfullt uunn-gæelige:

NoS 542: Guds menighet

NoS 535: Vidunderligst av alt på jord

NoS 199: Om salighet og glede

NoS 200: Jeg ser deg, o Guds lam å stå

NoS 202: Lov Jesu navn og herredom

NoS 203: Gud har fra evighet givet sin Sønn

NoS 479: Deg å få skode

BIRGER HENRIK FOSSOM
Sokneprest i Trøgstad

6. søndag etter påske

8. mai 2005

Prekatekst: Joh 15,26–16,4a

Hag 2,3–9; 1.Pet 4,7–11

Å miste stemmen

De fleste prester har antagelig vært i nærheten av stemmeløshet. Halsbetennelse, virus på stemmebåndet eller overdreven entusiasme på en fotballkamp kan føre til det samme resultat: Du får ikke fram et ord, bare svake, hese lyder. Det kan være en fortvilet følelse, særlig hvis du har noe viktig på hjertet. Jeg kan lese fortvilelsen i blikket til slagpasienter som har mistet taleevnen, men som har noe å si.

Eller hos fortvilte undertrykte, barn og voksne, som nok kan ha stemme, men ingen stemmerett, og som aldri blir hørt. Et budskap trenger en stemme til å bære det ut. Et evangelium trenger et vitne, en forteller. Selv Ånden er hjelpeløs om den ikke inkarneres i en kropp og i et språk. Hvor skal Ånden hente sin stemme? Derfor skal også dere vitne....

Holmgang

Når motsetninger skal brynes mot hverandre, innbys det til *holmgang*: i vår nære kulturkrets et debattprogram på TV2. Her blir religiøse og politiske motsetninger behandlet på tilnærmet sivilisert vis. Den opprinnelige betydningen av *holmgang* er imidlertid en gammel nordisk form for tvekamp, utkjempet på en liten holme, ofte med døden til følge. I de første Kristus-vitners kulturkrets var det denne betydning av ordet som lå nærmest virkeligheten. Troen gikk på livet løs. Og teksten var uttrykker forbløffende presist en selvmordsbombers filosofi: *Enhver som slår dere i hjel skal tro at han utfører en tjeneste for Gud.*

Tekst og budskap

Påsketiden gir oss mange pretekter fra Jesu avskjedstale i Johannesevangeliet. Det har hendt at jeg har følt disse som såpass like at det blir en egen utfordring å gi hver søndag et eget preg. Vår søndag ligger tettest opptil pinsen, både i tid og tematikk. Likevel skal vi prøve å holde igjen Åndens nye fødsel ved ild i apostlenes liv. Å holde igjen en fødsel er som kjent ikke så lett, men denne søndagen passer godt til pinseforberedelse, et slags svangerskapskurs for Den Hellige Ånds komme.

v.26 er et svært innholdsmettet uttrykk for den trinitariske enheten og sammenhengen. *Parakleten* utgår fra Faderen, men sendes av Sønnen. Det er ikke så helt enkelt å se hva forskjellen er. Viktigere er det kanskje at *parakletens* vitnesbyrd innholdsbestemmes så tydelig: *martyresei peri emou*, han skal vitne om meg. Åndens og kirkens vitnesbyrd er om Jesus. det refererer seg altså til en person og en historie, ikke til tankebygninger og filosofier. Dette veraset har også en naturlig anvendelse i forhold til en mer svermerisk forståelse av Åndens oppdrag. Verken Ånden eller vi trenger å finne på noe nytt hele tiden. Og Åndens tilskyndelser

kan alltid prøves på Jesushistorien, hans ord og hans gjerninger

v.27: Andens vitnesbyrd kommer først, før vi kan gi stemme til den samme ånd. Vi vet egentlig ikke hva vi skal si om Frelseren. Vi vet ikke engang at vi har en Frelser, før vi nås av Andens vitnesbyrd om Jesus. Men så, når svangerskapet er over og troen er født ved Ånden, da skal vi vitne om det vi har sett og hørt. Vårt vitnesbyrd gjenspeiler både *de ytre kjensgjerninger* (det vi har sett og hørt) og det som *troens øye* har fortalt oss.

v.1 og v.4 er begge forberedende bemerkninger. Det er ikke bare pinseunderet som varsles; også motstanden og martyriet forberedes. Forestillingen om at vitnesbyrdet om Jesus har gått og skal gå en kontinuerlig seiersgang gjennom verden, grunnstøter i disse versene. «Ikke vent å bli omfavnet! Husk hva jeg har sagt!»

v.2-3 får meg til å tenke på Kirkens og Kristusvitnesbyrdets kår i verden. Er framgang normalt? Eller er det frafall som er normalt? «Burde» vi som kirke få større anerkjennelse i samfunnet, eller er vi allerede altfor opptatt av å forsvare og begrunne vår berettigelse? Kanskje vil Kirken alltid være noe fremmed. I en kultur der det er viktig å ha det koselig, vil det alltid finnes koseligere steder enn kirken. I en kultur som vrimler av forskjellige sendefrekvenser, vil det alltid finnes mer behagelige frekvenser enn Guds. Der Ånden skjærer gjennom med en tydelig og gjennomgripende kjærlighetsstemme, vil alltid noen bli brydd, ille berørt eller sinte.

Å være et vitne om Kristus handler ikke primært om giengivelse av ord, men giengivelse av kjærlighet. Å være vitne om Kristus handler ikke primært om å sitere, men om å *reflektere*, det vil si å sende mottatt lys tilbake i et vidt spekter. Da kan kanskje denne pastorale refleksjonen være en god forberedelse:

The Heart

The work of the Word is done within your heart, not within your mind.

Within your heart lies all love and peace, and it is your heart you must give.

*Your actions and words
are demanded by the parish,*

*«Do this and that and we will be satisfied.
Say this and that and we will be pleased.»*

*But it is your heart they truly need.
For from your heart,
and not from your achievements,
comes the healing power of God.*

(«The Art of Pastoring: Contemplative Reflections» by William C. Martin)

Prekenskisser

I. Vitne (familiegudstjeneste eller konfirmasjonsgudstjeneste)

- Hold fram en stor plakat der order VITNE er skrevet med bokstaver i forskjellig farge. Når forsamlingen har sett plakaten, tar du den bort og spør hva som sto der. Alle vil huske ordet. Men vil de huske hvilke farger bokstavene var skrevet med? Å vitne er å fortelle så nøyaktig du kan det du har sett og hørt.
- Ånden og kirken er vitner. Ånden og kirken forteller om Jesus, så nøyaktig som mulig. Alt vi trenger å vite om Gud og om Jesus, får vi vite av disse vitnene.
- Du og jeg er vitner. Det er ikke vanskelig. Vi trenger ikke å finne på noen verdens ting. Bare fortelle og reflektere det vi har sett og hørt og kjent.

II. Gi din stemme til Ånden

- Ånden har ingen stemme. Riktignok har det skjedd at Ånden uten beviselig menneskelig assistanse har åpenbart sannheten for folk. Men det normale er at Ånden låner en stemme, et skrevet eller talt ord, på et forståelig språk, enten det er norsk eller samisk eller santali eller kinesisk. Ånden søker en stemme.
- Åndens stemme lytter på Guds frekvens. Vi lever et åndelig liv, på den måten at vi ser Gud i det vi ser, ser Kristus i vår neste, og tolker livet i lys av Ånden.
- Åndens stemme lytter på verdens frekvens. Verden er Guds verden. Slik Jesus levde nært til alle slags mennesker, lever vi livsnært.

III Refleksjon i motvind; om vitnesbyrdets kår i verden.

- Kjærlighetens vitnesbyrd fødes i hjertet, ikke i hodet.

- b. Solens stråler reflekteres like godt i motvind som i medvind.
 c. Åndens frukter smaker like godt selv om de ikke fanges opp av statistikken.

Lykke till!

SJUR ISAKSEN
 Sokneprest i Rælingen

Pinsedag

15. mai 2005

Prekentekest: Joh 14,23–29

1 Mos 11,1–9; Apg 2,1–11

Han gir liv og fred – treenighetens hemmelighet

Pinse – det er vår og nesten sommer. «I all sin glans nu stråler solen», og i Danmark drar man ut tidlig pinsemorgen eller natten før pinsedag for å se solen danse. Pinse har med lys og varme å gjøre. Måtte det kjennes rundt i norske menigheter også denne pinse: Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred...

Til teksten

Høytidsdagens tekst er jo egentlig en påsketekst, hentet fra Jesu avskjedstale Skjærtorsdag kveld. Men ifølge Johannes er det en dyp sammenheng mellom påske og pinse. Allerede Døperen varsler dette når han peker på Jesus og sier: Se, der er Guds lam, som bærer verdens synd. Og i neste øyeblikk fortsetter: Jeg visste heller ikke hvem han var, men han som sendte meg for å døpe med vann, sa til meg: Han du ser Ånden komme ned og bli over, han er det som døper med Den Hellige Ånd, Joh 1,29 og 33.

Derfor gir det god mening å lese en påsketekst for å minnes om at grunnlaget for pinsen

er Jesu hengivelse i døden for oss. Og innfor sin død peker Jesus selv fremover mot Åndens komme. Jesu bortgang baner vei for Åndens ankomst og for Guds nærvær hos oss på en ny og overraskende måte. Der Jesus ifølge synoptikerne taler om sin gjenkomst, understreker Johannes at han vil komme før det på en stillferdig og skjult måte.

Det utløser et spørsmål fra Judas, ikke Iskariot, v 22. Og vår perikope er svaret på Judas spørsmål: Hvorfor vil Jesus åpenbare seg bare for disiplene og ikke for verden? Var det ikke nettopp for verden Messias skulle tre frem som Israels herre og redningsmann?

Det skal skje ved hans gjenkomst, men inntil da er Jesu nærvær i verden av en annen karakter. Han kommer ved ordet sitt til dem som åpner seg for det mens de som avviser ordet dermed avviser ham som taler det og forblir fremmede for ham.

Med dette har Jesus understreket den nære sammenheng mellom ordet og Ånden. Og den understrekes ytterligere når løftet om Ånden knyttes til at han skal lære disiplene og minne dem om det Jesus har sagt.

Det er i god overensstemmelse med dette når Lukas forteller at pinsedagens fremste kjennetegn er vitnesbyrd om Guds store gjerninger og en preken som setter fokus på Jesus, Apg 2,1ff.

Løftet om Ånden som lærer og minner gjelder grunnleggende de første disiplene. Ånden bringer ikke noe nytt, men kaster lys over det de har sett og hørt. Nå først går det opp for dem hva Jesus har lært dem og hvem han er. Disiplene trenger ikke et tillegg til Jesu ord, men lys over Jesu ord så de forstår det. Og idet Ånden opplyser ordet blir det klart at Gud har bundet seg til ordet i den grad at han ved ordet tar bolig i disiplene, v23. Jesus har talt det Faderen har gitt ham å tale, og dette ordet er ved Ånden et levende ord som gir hva det sier. Når det taler om Guds nærvær hos og i disiplene virkeliggjør det samtidig dette nærværet.

Og dermed understrekes pinsens under. Nå oppfylles løftet i den gamle pakt om at Gud vil bo hos sitt folk og være deres Gud. Forlater Jesus disiplene er det bare for å komme til dem på en ny og rikere måte, enda ikke i parusians herlighet, men like reelt. Og derfor trenger disiplene ikke sørge over hans bort-

gang, v 27-28. En dag skal han komme og hente dem til seg, 14,3. I mellomtiden vil han være hos dem hvert øyeblikk. Allerede nå lever disiplene ved troen i det salige samvær med Fader, Sønn og Ånd idet de holder fast ved det ordet Jesus har talt.

Det betyr at tross vanskelige ytre omstendigheter kan være trygge. Jesus etterlater dem fred. Det er den jødiske avskjedshilsen han rekker dem: Shalom, og her blir den noe langt mer enn en hilsen. Den gir dem det den sier: Fred. Og det en fred helt annerledes enn det verden forstår med fred. For verden er fred at alt er rolig og under kontroll. Jesu fred er som det står i en dansk julesalme «Fred til å stride vår strid med mot, fred til å vente på enden god».

Under tøffe ytre omstendigheter får disiplene eie fred med Gud i syndenes tilgivelse, Rom 5,1. Og de får eie den indre freden Jesus hadde midt i lidelsen: De er i Guds omsorg og farshuset med de mange rom venter. Dypest sett kan derfor intet skade dem, Rom 8,28; Fil 4,6-7. Derfor trenger de heller ikke å gi angst og motløshet rom.

Men ennå er det ikke pinse, ennå har ikke disiplene forstått dette, og derfor makter de ikke å glede seg over at Jesus går til Faderen. I neste omgang skal Ånden hjelpe dem til å gripe det. Jesus er på vei til sin herlighet hos Faderen og det er godt for ham og for dem.

Avskjedstalen er Jesu testamente til disiplene, og det er et forunderlig testamente. Noen hver har møtt problemstillingen omkring vårt møte med Jesus contra de første disiplenes: Så heldige de var, de kunne se, høre og røre. Men avskjedstalen snur dette på hodet. Var det stort å se, høre og røre, er det enda større, det som nå kommer.

Dette er spennende og overveldende. Her møter vi den treenige Gud Fader, Sønn og Helligånd. Jesus taler om Faderen og Ånden i samme åndedrett: Faderen sender Ånden i Sønnens navn for at Ånden skal hjelpe til forståelse av det Sønnen har sagt, det som er Faderens ord. Så tett er sammenhengen mellom de tre personer i Guddommen, så tydelig er treenigheten til stede selv om begrepet først støpes senere. Saken er der.

Og den treenige Gud vil bo i og hos disiplene. Det sprenger deres og vår fatteevne:

Gud hos oss i hele sin treenige frelsesfylde. Ikke rart at Jesus må love at Ånden skal lære og minne. Her trenges mye oppklaring og avklaring om dette skal nå inn.

Til prekenen

Pinsedag er dagen for proklamasjonen av Åndens komme. Vi venter ikke lenger. Det har vært pinse og Ånden er kommet. Hva betyr det for oss? Det gir denne teksten sterke og gode svar på.

a) Åndens komme betyr at de første disiplene, apostlene, har fått lys over hvem Jesus er og hvorfor han kom. Frukten møter vi i Det nye testamente. Her er det ordet som Jesus talte, her er det Ånden har lært og minnet disiplene om. Og derfor viser pinsedag oss til dette ordet om vi ønsker å lytte til Ånden og ta imot det Ånden vil gi oss.

Vi hører stadig mennesker si: Ja, men det er jo bare Paulus. Det nye testamente vet seg å være et autoritativt ord. Det er det apostoliske vitnesbyrd ved Den Hellige Ånd, oppfyllelsen av Jesu løfte til apostlene om Ånden som skal lære og minne om alt Jesus har sagt. Derfor møter den kristne menighet dette ordet i dyp respekt og taknemmelighet og løfter det frem i forkynnelse og undervisning slik at Ånden kan få dagens mennesker i tale. Kjønetegnet på kjærligheten til Jesus er at vi holder fast ved ordet hans, v 23. Og det ordet møter vi kun gjennom apostlene.

b) Åndens komme betyr fred. Det er Jesu herlige avskjedsgave til alle som følger ham. Freden har sin grunn i Jesu død for oss. Nå er synden sonet og Gud erklærer hver den som tror rettferdig i Kristus, Rom 3,24. Vi har fred med Gud og frukten av det er Guds fred, den trygghet at alle ting tjener dem til gode som elsker Gud, Rom 8,28. Uansett livsomstendigheter får vi tro oss i Guds hånd, også når det skjer som vi ikke forstår og som oppleves helt meningsløst. Og vi er på vei mot den store freden, den dag da alt er nytt og Gud er blitt alt i alle.

c) Åndens komme betyr at Gud tar bolig i deres hjerter som tror på ham. Der vi tar imot ordet hans kommer han til oss for å bo i oss som sitt tempel, både enkeltvis og som fellesskap. Pinse er den nye pakts tempelinnvielse da Gud tar bolig i sin helligdom og fyller den,

2 Mos 40,34; 1 Kong 8,10-11. Det er vår ufattelig høye bestemmelse: Å dele samfunn med den treenige Gud. Han vil bo i oss og vi får bo i ham, Sal 90,1. Tro er frem for alt relasjon, kjærlighetens fellesskap med Gud selv i Kristus ved Den Hellige Ånd.

d) Og derfor betyr Åndens komme undring, tilbedelse og takk utmyntet i etterfølgelse og tjeneste: Fyll oss, Hellig Ånd, så din frukt kan bli synlig i oss og ved oss til Guds ære.

Forslag til disposisjon:

Gledelig pinse – Ånden er kommet

Pinse – Ånden taler om Jesus gjennom apostlene

Pinse – Ånden skjenker oss fred med Gud og fred fra Gud

Pinse – Gud tar bolig i oss ved troen

KURT HJEMDAL
Sokneprest i Kråkstad

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

LEDIGE STILLINGER

Hamar bispedømme

Sokneprest i Lom prestegjeld i Nord-Gudbrandsdal prosti i Hamar bispedømme

Stillinga har Lom prestegjeld som tenestedistrikt og tenestestad. Når ny tenesteordning er innført, vil det gje endringar i tenestedistrikt.

Prestegjeldet

Prestegjeldet er delt i 3 sokn med kvar si kyrkje og kyrkjegard, og med kvart sitt sokneråd. Sokneråda arbeider med forsøksprosjekt om å slå saman sokneråda frå 01.01.2006.

Hovudkyrkja, Lom kyrkje, ei om lag 850 år gamal stavkyrkje, ligg i bygde- og administrasjonssenteret Fossbergom. (Lom sentrum). Om sommaren er Lomskyrkja eit mykje vitja turistmål med rundt 40.000 turistar i ein sesong på om lag 5 månader. Garmo kyrkje er ei langskipkyrkje frå 1879, ligg like ved rv. 15 om lag 15 km. søraust for Lom sentrum. Bøverdalen kyrkje er ei 8-kanta trekyrkje frå 1864, ligg like ved rv. 55 om lag 20 km. sørvest

for Lom sentrum. Gudstenestene er etter fastsett turnus fordelt slik at halvdel er i hovudkyrkja. Den andre halvdel blir delt likt mellom kyrkjene i Garmo og Bøverdalen. Totalt gudstenestet er for tida om lag 85 i året. Alle kyrkjer har nynorsk liturgi og administrasjonsmålet er nynorsk.

Kommunen

Lom prestegjeld ligg i Ottadalen og har samanfallande grenser med Lom kommune.

Størstedelen av Jotunheimen nasjonalpark ligg i Lom. Lom er ei fjellbygd med sterk og vakker natur og rike kulturtradisjonar. Folketalet er om lag 2500.

Hovudnæringsveggar er landbruk og turisme. Dessutan er det ein del arbeidsplassar i industri og tenestenæringar. Det er asylmottak i kommunen med plass til 90 asylantar. Dei økonomiske og sosiale tilhøva er jamne og solide.

Stillingar

Forutan sokneprest er det tilsett kyrkjeværje i 100% og kyrkjelydssekretær i 100% stilling, av

dette er 20% administrativt hjelp for soknepresten. Vidare organist i 70 % stilling, og det er kyrkjetenar/gravar ved kvar av kyrkjene, ei heil og to halve stillingar.

Lom kyrkjelydskontor, der sokneprest, kyrkjeverje og kyrkjelydssekretær har kontor, ligg i kommunehuset i Lom sentrum

Mål for det kyrkjelege arbeidet

Mål for det kyrkjelege arbeidet er å styrkje og utvikle folkekyrkja. I samarbeid mellom sokneråd og dei tilsette er det utvikla planar for dåpsopplæring, konfirmantundervisning og diakoni. Det kyrkjelege arbeidet vert utført etter ein folkekyrkjeleg strategi. Sokneråda legg stor vekt på arbeidet for barn og unge og konfirmantundervisninga. Det er stor oppslutnad om utdeling av Mi eiga kyrkjebok og Biblar til 3. kl. Det vert driven barnegrupper og ungdomsklubb i kyrkjelyden. For inneverande år er det òg søkt om trusopplæringsmidlar, og ein ynskjer å satse vidare på trusopplæring, konfirmantarbeidet og skule og barnehage. Vidaresatsing på eit variert gudstesteliv er òg ynskjeleg.

Særlege arbeidsoppgåver

Presten har andaktar på Lom helseheim annankvar veke. Konfirmantundervisninga skjer samla for alle konfirmantane i Lom på kyrkjelydshuset. Kyrkjelydslivet i Lom har eit folkekyrkjeleg preg, i det vesentlege knytt til dei grunnleggjande kyrkjelege funksjonane. Frammøte til gudstener og andre samkomer kan variere mykje

Sokneråda legg stor vekt på konfirmantundervisninga, og soknepresten vil vera ein viktig ressurs i dette arbeidet. Konfirmasjonane vert haldne i mai/juni. Prestane i prostiet har konvent om lag i gong i månaden.

Innføring av ny tenesteordning kan føre til endringar i tenestedistrikt. Søkjarar må rette seg etter endringar i gjeremål, tenestestad og tenestedistrikt som følgje av den nye tenesteordninga. Det vil bli lagt vekt på om personen er skikka til arbeidet. Det setjast store krav til evne og vilje til samarbeid

Bustad

Prestegarden ligg i Lom sentrum, nær ved Lom kyrkje og barne- og ungdomsskule. Den

som vert tilsett må rette seg etter reglane for bruk av tenestebustad. Barnehage og vidaregåande skule ligg òg like ved prestegarden.

Stillinga er løna etter stillingskode 0930 sokneprest, i lønsspenn 48–60. Til stillinga følgjer innmelding i Statens pensjonskasse med månadlege trekk. Reise- og telefongodtgjersle etter rekning.

Nærare opplysningar kan ein få ved å vende seg til Lom kyrkjelydskontor tlf. 61 21 73 38/39, prosten i Nord-Gudbrandsdal prosti 61 70 08 22, eller Hamar bispedømmeontor ved rådgjevar Solveig Sem tlf. 62 55 03 50.

Referansar skal oppgjevast. Søknad med CV, kopi av relevante vitnemål og attestar skal sendast til Hamar bispedømmeråd, postboks 172, 2302 Hamar, innan 20. mai 2005.

Hamar bispedømme

Prosti i Sør-Gudbrandsdal prosti i Hamar bispedømme

Embetet som prost i Sør-Gudbrandsdal prosti i Hamar bispedømme er ledig fra 1. juli 2005.

Prosten leder prestatjenesten i prostiet, gjør selv tjeneste som menighetsprest, bistår biskopen i dennes embetsutøvelse og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembetet.

Som et ledd i innføring av nye tjenesteordninger for proster og menighetsprester har bispedømmet for tiden en gjennomgang av organisering av prostier og prestegjeld og av prestatjenesten i disse. Dette kan medføre endringer i dagens struktur.

Sør – Gudbrandsdal prosti

omfatter kommunene i den sørlige del av Gudbrandsdalen, Lillehammer (ca. 25000 innb.), Gausdal (ca. 6100 innb.), Øyer (4900 innb.), Ringebu (4700 innb.) og Sør-Fron (3300 innb.) Prostiet har 5 fellesråd og 17 menighetsråd fordelt på 7 prestegjeld, se for øvrig årbok for Den norske kirke. I Øyer prestegjeld pågår forsøk med organisering av soknens organer.

Menighetene i prostiet betjenes av 12 faste prestestillinger og to prester i deltidstilling. Det er videre studentprest på Høgskolene i Lil-

lehammer/Gjøvik, sykehusprest på Innlandets sykehus, Lillehammer og prest ved Forsvarets kompetansesenter på Jørstadmoen, alle i full stilling. Det er kateket i Lillehammer prestegjeld, og de to prestegjeldene i Gausdal har felles diakon.

Det er fem fjellkirker i prostiet. På Maihaugen ligger Garmokirken. Noen av disse er betjent som en del av de årlige gudstjenestene i soknet. Fjellkirkene har egne styrer/ råd som tar ansvar for driften og aktiviteten.

Lillehammer prestegjeld

omfatter tre sokn, Lillehammer (6800 innb.), Nordre Ål (6200 innb.) og Søre Ål (6000 innb.), med hver sin soknekirke: Lillehammer kirke (1882), med ca. 600 plasser, Nordre Ål kirke (1994), med ca. 600 plasser, og Søre Ål kirke (1964) med ca. 200 plasser, de to sistnevnte er arbeidskirker. I Garmokirka holdes gudstjeneste en kveld i uka fra 20. juni til 20. august. Nordseter fjellkirke i Nordre Ål eies og drives av menighetene i Lillehammer og Fåberg prestegjeld. Ved Lillehammer kirke ligger Lillehammer Kirkesenter, med ett hus for kirkekontorer og ett menighetshus, bygget i 1986. Lillehammer og Søre Ål har felles kirkekontorer, kontorene for Nordre Ål er i Nordre Ål kirke.

Prestegjeldet er betjent av 4 prester. Prosten har til nå vært medlem i Lillehammer menighetsråd, kapellan I medlem av menighetsrådet i Søre Ål sokn og kapellan II i Nordre Ål sokn. Kapellan III har sammen med kateketen et særlig ansvar for barne- og ungdomsarbeidet i menigheten.

Prestegjeldet har en stab på 15 personer i hel- og deltidstillinger. Det er et mål å legge til rette for en balansert alders- og kjønnsammensetning i staben.

Aktiviteten i prestegjeldet er ganske stor, men oppslutningen varierer. I Lillehammer sokn er tallene for 2004 følgende: 71 døpte, 30 konfirmerte, 67 gravferder, 8560 personer tok del ved hovedgudstjenestene, gjennomsnittlig 143 pr. gang. Lillehammer kirke er en svært god konsertkirke, med et orgel på 41 stemmer fra 2001, konsertflygel og ca. 25 konserter årlig.

Det er etablert et godt felleskirkelig samarbeid med to felles gudstjenester årlig.

Lillehammer har et rikt og variert kulturliv, og kirken er velkommen både til å delta i dette.

Prosten

er medlem i fellesrådene i Lillehammer og Gausdal og er vararepresentant i Øyer kirkelige råd. Det arbeides for å samordne fellesrådsfunksjonene i denne delen av prostiet.

Prosten har kontor på Lillehammer kirkesenter med god kontorhjelp og er samlokalisert med kirkevergen i Lillehammer.

Prostene inngår i biskopens regionale lederskap. Med tanke på prostens embetsfunksjon og vedkommendes rolle som medspiller i dette og i lokalsamfunnet stilles det særlige krav om evne til lederskap, motivasjon, kompetanseutvikling og samhandling.

Tjenestebetingelser

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må finne seg i endringer i gjøremål og embetsdistriktets utstrekning samt endringer i reglene om pensjon og aldersgrense.

Til embetet hører tjenestebolig med boplikt. Tjenestebolig vil bli stilt til disposisjon av Lillehammer kommune. For bruken av boligen svares husleie etter fastsatte regler. Den som blir utnevnt, må finne seg i de bestemmelser som måtte bli truffet om leie og bruk, eventuelt også flytting av bosted.

Skyssgodtgjøring etter regning.

Målformen i kirke og skole er bokmål.

Søkere må opplyse om de behersker begge offisielle målformer.

Kvinner oppfordres til å søke.

Lønnstrinn 65–69. Herfra går vanlig pensjonsinnskudd.

Nærmere opplysninger fås hos biskopen eller stiftsdirektøren ved Hamar bispedømmekontor, tlf 62 55 03 50 eller hos prosten i Sør-Gudbrandsdal, tlf 61 27 08 88.

Søknad sendes tjenestevei med CV, vitnemål, attester og opplysning om referanser og må være kommet inn til Kultur- og kirke departementet, Postboks 8030 Dep, 0030 Oslo innen 20. mai 2005.

Stavanger bispedømme

*Kapellan i Sandnes prosti i Stavanger
bispedømme med særlig tjeneste i hana sokn*

Stilling som kapellan i Hana prestegjeld er ledig.

Hana prestegjeld omfatter Hana bydel i Sandnes, og ligger nordøst for sentrum – nær fine områder for friluftsliv og rekreasjon. Bydelen har 7100 innbyggere, hvorav 6053 er medlemmer av Den norske kirke.

Hana sokn / prestegjeld ble opprettet i 1997, samtidig med at Hana kirke ble vigslert og tatt i bruk.

Staben omfatter sokneprest, kapellan, administrasjonsleder 100 %, organist / menighetsmusiker 50 %, kirketjener 25 %, diakon / barnarbeider 80 %, vaktmester 20 %, renholder 80 %.

I tillegg kommer styrer og to pedagogiske medarbeidere i Tripp Trapp Apen Barnehage, til sammen 170 %.

Hana menighet vil være et møtested for tro og liv, og har formulert sin visjon i kortform slik: «Å kjenne Gud og gjøre ham kjent.»

Hana har et aktivt menighetsliv. Menighetens profilerer seg gjennom et variert gudstjenesteliv (gjennomsnittlig deltakelse på hovedgudstjeneste i 2004 var 188), vektlegging av dåpsopplæring / barnarbeid herunder Apen Barnehage, husfelleskapsgrupper, Alpha-kurs, misjonsengasjement og nettverksbyggende ungdomsarbeid (Ung Kirke.)

Menigheten ønsker å ha arbeid rettet mot ungdom og unge familier som satsingsområde, samtidig som menigheten også har store diakonale utfordringer. Menigheten har et godt samarbeid med skolene og barnehagene, spesielt i forbindelse med høytidene. Rovik Bo – og aktivitetssenter med ca. 75 plasser ligger nær kirken og betjenes av prestene i Hana.

Hana kirke er et naturlig og samlende sentrum for menighetsarbeidet. Innenfor menighetens grenser finnes også bedehuset Betel som brukes av de lutherske organisasjonene. Sandnes baptistkirke og Adventkirkens skole og kirkesenter holder til i bydelen. Dale mottaksenter for asylsøkere med 300 beboere ligger i menigheten, og representerer sammen med de andre innvandrere i bydelen en stor utfordring til omsorg og kontaktskapende arbeid.

Antall kirkelige handlinger i 2004: Dåp 89, konfirmanter 87, vigslert 11, gravferder 54 (de fleste av disse fra andre kirker / kapell).

Kapellannen inngår i arbeidsfelleskapet i staben og får ansvar for gudstjenester, kirkelige handlinger etter turnus, og sjelesorg. Kapellannen leder menighetens dåpsopplæringsarbeid. Dette innebærer blant annet hovedansvar for konfirmantarbeid, kontakt med barnehager og skoler, samt kontakt med og oppfølging av ledere i barne- og ungdomsarbeid.

Sandnes prosti er tjenestedistrikt for 7 sokn i Sandnes kommune og 4 sokn i Sola kommune. Prostiet har en totalbefolkning på rundt 63000 mennesker. Den geistlige betjening består av 17 prester i offentlig stilling, dessuten 8 prester med annet ansettelsesforhold. Et særtrekk ved Sandnes kommune er den store befolkningsveksten og en aktiv boligutvikling med tilflytting av unge familier. Dette gir særlige utfordringer til menighetsrådene og prestene om en fornyet menighetstenkning og til et aktivt nybrottsarbeid med menighetsplanting.

Vi ønsker en person som:

- er samarbeidsorientert.
- forholder seg positivt og engasjert til vedtatte planer.
- tar initiativ og er fleksibel.
- kan kommunisere godt med ulike grupper både innad i kirken og utad.

Personlig egnethet vil bli vektlagt.

Målformen er bokmål.

Arbeidsgiver vil kunne stille stor og sentral tjenestebolig til disposisjon i tjenestedistriktet.

Stillingen lønnes som kapellan i ltr. 43–58. Vanlige regulativmessige godtgjørelser. Skyss og telefongodtgjørelse etter offentlige satser. Pensjonsinnskudd.

Den som tilsettes må finne seg i:

- De endringer som måtte bli gjort i regelen om lønnsforhold og aldersgrense for geistlige tjenestemenn.
- Deling eller regulering av prestegjeldet og enhver avgjørelse som måtte bli tatt med hensyn til gjøremål og utstrekning av tjenestedistrikt.

For øvrig gjelder de vilkår som til enhver tid er fastsatt i lover, forskrifter og regulativ.

Opplysninger om stillingen kan fåes ved

henvendelse til sokneprest Arne Dag Kvamsøe, tlf. 51 68 58 30 eller til stiftsdirektør Åge Bognø, tlf. 51 84 62 70.

Søknaden skal inneholde CV, med h.h.v.

kronologisk angivelse av utdannelse og praksis, samt vitnemål, attester og opplysninger om referansepersoner.

Hva med et kurs i menighetsbygging?

Stab og frivillige i Lommedalen kirke arrangerer i samarbeid med Oslo bispedømme. Se program på <http://www.lommedalen-menighet.no>

Sted: Lommedalen kirke
 Tid: Søndag 22. mai kl 11.00 – 17.00
 Pris: 150,- betales ved fremmøte, inkluderer enkel middag
 Påmelding: Innen 13. mai til 23 30 11 60 eller e-post: ingeborg.russell@kirken.no
 Deltakere: Lønnede og ulønnede medarbeidere

Aktuelt fra Luther Forlag

Kjell Petter Dahl

NÅDEGAVER – KIRKENS GLEMTE RESSURSER?

Gjennom presten og OASE-lederen Kjell-Petter Dahls forkynnelse og sjelesorg har mange fått frimodighet til å ta imot og bruke nådegavene sine. Det er også hensikten med denne lille, men viktige, boken om de spontane nådegavene.

Kjell-Petter Dahl ønsker å gi veiledning og hjelp til kirkens tjenere og å oppmuntre alle kristne som lengter etter større åndelig frimodighet. Forfatteren kombinerer sunn bibelteologi og egne erfaringer på en måte som gjør boken både lærerik og lettlest.

Kr 148,-

Luther Forlag

Besok oss på: www.lutherforlag.no

Sunnivastipendet og Olavstipendet 2005

Kultur- og kirkedepartementet utlyser to ulike kirkelige stipend i 2005. Stipendene er opprettet for å øke kunnskapen om kirkens rolle i samfunnet og for å styrke kirkens kompetanse til å løse dens oppgaver.

Sunnivastipendet

Sunnivastipendet skal primært bidra til utvikling av kunnskap som er relevant for arbeidet i de valgte kirkelige organ. Det blir tildelt en eller flere personer som har vært eller er lek medlem av et av kirkens rådsorganer. To eller flere personer kan søke stipendet sammen.

Det vil bli utdelt et visst antall stipender à kr. 25 000. Stipendet blir tildelt på bakgrunn av prosjektbeskrivelse og overslag over kostnadene for prosjektet. Kostnadsoverslaget kan innebefatte lønnsutgifter.

Olavstipendet

Olavstipendet 2005 utlyses som en idé-konkurranse om utforming av en moderne katekisme med forklaringer til bruk i Den norske kirkes trosopplæring. Trosopplæringen er siktet inn mot aldersgruppen 0–18 år. Et vidt spekter av innfallsvinkler, aldersinnretning og bruksformer vil bli vurdert.

Trosopplæringens har som mål å utvikle en systematisk og sammenhengende trosopplæring for alle døpte. Luthers lille katekisme med forklaringer har vært lagt til grunn for trosopplæring siden innføringen av konfirmasjonen. De fem hovedkapitlene i katekismen, «troen (trosartiklene), bønnen (Fadervår), budene, dåpen (med skriftemålet) og nattverden» vil, ved siden av Bibelen, være kjernestoff i trosopplæringen.

Idé-utkastene vil bli bedømt av en komité. Med tanke på utgivelse medfører tildeling av stipendiet anledning for stipendiaten til å utarbeide utkastet i stipendperioden. Foruten selv idé-utkastet bør søknaden inneholde innholde en plan for utarbeidelsen og forslag til bruk av utkastet.

Olavstipendet tildeles prester tilsatt i statlig kirkelig tjeneste med minst 3 års sammenhengende prestetjeneste bak seg. Også søkere som ikke oppfyller disse vilkårene, vil i spesielle tilfeller kunne tildeles stipendet dersom prosjektet vurderes som særlig aktuelt ut fra stipendets formålsbeskrivelse om utforming av en moderne katekisme.

Med stipendsøknadens prosjektbeskrivelse og kostnadsoverslag for prosjektet som bakgrunn, tildeles ett stipend på inntil kr 100 000. Til stipendet knytter det seg forsker-/stipendiatstilling med lønn, normalt for ett år. Stillingen lønnes som sokneprest.

For begge stipendene gjelder følgende:

Søknader utformes i samsvar med særlige retningslinjer utarbeidet av Kirkeavdelingen, Kultur- og kirkedepartementet, som fåes ved henvendelse til bispedømmekontorene.

Søknadene om Olav- og Sunnivastipend sendes via biskopen i det aktuelle bispedømme til Kultur- og kirkedepartementet, Kirkeavdelingen, Postboks 8030 Dep., 0030 Oslo. Søknadspapirer og eventuelle vedlegg returneres ikke dersom dette ikke oppgis i søknaden.

Søknader for 2004 må være biskopen i hende innen 2. mai 2005.

For spørsmål vedrørende stipendiene kontakt Kirkeavdelingen, tlf. 22 24 79 01.

Aktuelt fra Luther Forlag

MODERNE KONFIRMANTBOK MED KLASSISK INNHOLD!

Nå til kun kr 148,-

Ta folkekirken på alvor og knytt an til de store høytidene!
La feiring, fellesskap og undervisning gå hånd i hånd!

DÅP

JUL

BRYLLUP

BEGRAVELSE

PÅSKE

PINSE

KONFIRMASJON

Bruerveiledning

*Knut Tveitereid, Hege, E. Fagermoen,
Bård E.H. Norheim og Per Arne Dahl*

Et konfirmantopplegg som vil skape gjenkjennelse

Se: www.bruerveiledning.no

30362-3 - 4
DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAK.
BIBLIOTEKET
PB 5144 MAJORSTUEN
0302 OSLO

Menighetsfakultetet
Luthersk kirketidende
MF Ti, Lu
2005 Årg. 140 Nr 8

H05000563

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av prakt.
Halvor Nordhaug, rektor Vidar L. Haanes, sokneprest Jan Otto Myrseth og
instituttprest Berit Okkenhaug. «Fra bokfronten» redigeres av kapellan
Morten Erik Stensberg. *e-post: tangenmenighet@sensewave.com*

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, Postboks 5144 Majorstua, 0302 Oslo.
Red. sekr.: Cand.theol. Tor Arne Berntsen
Tlf. 917 32 847
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk, og kan sendes
til ovenstående e-post adresse, eller evt. pr. post til redaksjonen.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Bjorg Gjelsvik,
Bok & Media AS Grensen 15 0159 OSLO.
Tlf. 22 00 87 70. Fax. 22 00 87 71.
e-post: bjorg.gjelsvik@bokogmedia.no

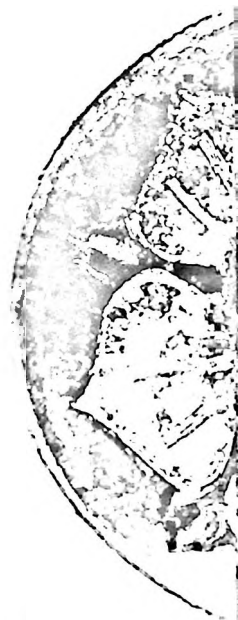
Pris kr. 490,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 550,- pr. år.
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 6 annonsemoduler i LK:

1. 1/2 kvartside (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 375,- +moms
2. Kvartside (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 615,- +moms
3. Halvside (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1090,- +moms
4. Halvside (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1090,- +moms
5. 3/4 side (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 1700,- +moms
6. Helseide (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 1940,- +moms

ISSN 0332-5431

Nytt opplag!

Philip Yancey **NÅDENS GÅTE**

Bestselgeren blant Philip Yanceys bøker
– nå som billigbok. **Kr. 98**

Aktuelt fra Luther Forlag

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no